

Stedenbanden: think global, act local

Stedenbanden blijken een uitstekende methode om de gedachte Think global, act local in praktijk te brengen. Diverse Nederlandse gemeenten nemen samen met hun overzeese partners het initiatief om iets te doen aan klimaatverandering en de gevolgen ervan.

Haarlem

Haarlem heeft sinds 1992 een stedenband met Mutare, een stad in Zimbabwe, tegen de grens met Mozambique. Een van de thema's die binnen deze stedenband is duurzame ontwikkeling, in het bijzonder de Lokale Agenda 21ste eeuw. 'Meer nog dan in Haarlem heeft de Lokale Agenda er in Mutare toe geleid dat bewoners steeds meer betrokken raken bij het vormgeven van hun eigen omgeving', vertelt Dik Bol van de Stedenband Haarlem-Mutare. 'Hoewel Zimbabwe met grote bestuurlijke problemen kampt, blijkt er op lokaal niveau veel mogelijk. Zo zijn er de laatste jaren werkgroepen in het leven geroepen die projecten opzetten op het gebied van gezondheidszorg, duurzame ontwikkeling en cultuur.'

Ook klimaat is een thema binnen de stedenband, omdat je, aldus Bol, de droogte in Zuidelijk Afrika niet los kunt zien van de CO₂-uitstoot in de geïndustrialiseerde landen. In eerste instantie zoekt de Stedenband Haarlem-Mutare het vooral in bewustwording, zodat de Haarlemmers zich realiseren dat hun gedrag elders in de wereld gevolgen heeft.

Samen met Fair Nature, een stichting die informeert over klimaatverandering en duur-

zame energie, wordt in de herfstvakantie een Jongerenatelier georganiseerd over klimaatverandering en de wereldwijde gevolgen. Fair Nature is vooral bekend geworden door haar klimaatexpeditie naar de Noordpool in 2003. Het verhaal over deze expeditie dient om vooral jongeren laagdrempelig te informeren over klimaatverandering. De komende maanden wordt ook een Energieboot opgetuigd, die mede bedoeld is om leerlingen in het techniekonderwijs te laten kennismaken met duurzame installaties.

Chillen In het Jongerenatelier wordt een link gelegd tussen enerzijds het smelten van het Noordpoolijs en de gevolgen die dit heeft voor de Inuit en hun leefwijze, en anderzijds de droogte in Zuidelijk Afrika, inclusief Zimbabwe, en de gevolgen voor de mensen die daar leven. Bol: 'Wat we duidelijk willen maken, is dat beide verschijnselen het gevolg zijn van de wereldwijde klimaatverandering. Die wordt op haar beurt veroorzaakt door onze manier van leven. Tegelijkertijd willen we jongeren prikkelen om alternatieven te bedenken. Als je hen wilt bereiken, moet je niet aankomen met doemdenken.' Dat er ook gelachen mag worden, bleek op het Haarlemmerhoutfestival, waar de steden-

band Haarlem-Mutare en Fair Nature een Klimaatkermis hadden georganiseerd. Daar werd onder meer 'gebakken lucht' verkocht als symbool voor het bagatelliseren van het klimaatprobleem. Ook konden mensen hun mondiale voetafdruk laten opmeten: de ruimte (in hectares) die per jaar nodig is voor je leefstijl. Een prijsvraag om een goede reden te bedenken om niets aan klimaatverandering te doen, leverde reacties op als 'Dan kan ik een giraffe als huisdier nemen om de ramen te lappen' en 'Eskimo's mogen ook wel eens aan het strand liggen chillen'.

Noord-Holland en West-Friesland

Niet alle activiteiten op klimaatgebied lopen via de stedenband. Zo zijn verschillende gemeenten in de kop van Noord-Holland en West-Friesland betrokken bij het project Rijschoon.nu, dat is aangezwengeld in het kader van het Klimaatplan van Kerk in Actie. Kerk in Actie is een organisatie van kerken en christelijke organisaties, die mensen wereldwijd een toekomstperspectief wil geven. Men werkt vooral vanuit plaatselijke kerkgemeenschappen. Het project Rijschoon.nu is gericht op het benutten van klimaatneutrale biobrandstoffen – vooral koolzaadolie – als gedeeltelijke vervanging van dieselolie. 'De bedoeling is binnen drie jaar zo'n vijfhonderd auto's om te bouwen, zodat ze op plantaardige olie kunnen rijden', vertelt predikant Huib van der Burg, die optreedt als contactpersoon namens de kerken. Een aantal gemeenten heeft al aangegeven, dat ze hun wagenpark wel willen laten ombouwen.

'In eerste instantie wordt de plantaardige olie gewonnen uit koolzaad dat in Nederland is geteeld. Maar op termijn willen we ook zoeken naar samenwerking met partners in het buitenland. De teelt en verwerking van oliehoudende gewassen kan voor landen als Kameroen, maar bijvoorbeeld ook voor Roemenië, een interessante bron van inkomsten worden. Uitgangspunt is wel dat de biodiesel in alle opzichten schoon moet zijn. De productie mag niet ten koste gaan van de voedselvoorziening of van het milieu.'

Rode Kruis

Het Nederlandse Rode Kruis en het Internationale Rode Kruis zijn op lokaal niveau actief op het gebied van klimaatverandering. In Den Haag beschikt de organisatie over een Klimaatcentrum dat aandacht vraagt voor de humanitaire gevolgen van klimaatverandering in ontwikkelingslanden en in eigen land. Afgelopen zomer voerde het Rode Kruis een strandcampagne onder de titel 'Het klimaat verandert. Who cares?'. Vanaf oktober 2005 trekt een voorlichtingsteam door het land om mensen bewust te maken van de risico's van klimaatverandering voor kwetsbare groepen mensen.

Binnen Nederland ligt de nadruk op de gezondheidseffecten van waarschijnlijk steeds vaker voorkomende hittegolven. De hete zomer van 2003 heeft naar schatting vijfhonderd mensen in Nederland voortijdig het leven gekost. Voor Europa als geheel waren dat er ongeveer dertigduizend. Het idee is om samen met het KNMI en de gemeenten een waarschuwingssysteem en een systeem voor sociale hulp op poten te zetten. Zo wil men voorkomen dat vooral vereenzaamde ouderen, zieken en invaliden het slachtoffer worden van nieuwe hittegolven.

Buiten Nederland helpt het Rode Kruis zusterorganisaties lokaal en nationaal om zich beter voor te bereiden op wegerelateerde rampen.

Voorbeelden zijn een waarschuwingssysteem voor stormen en dreigende overstromingen, evenals het bouwen en onderhouden van schuilplaatsen. Ook worden initiatieven genomen om schade te voorkomen of te herstellen. Een voorbeeld is het (her)planten van mangrovebossen, die de kust beschermen.

Utrecht

Het adagium 'Think global, act local' wordt in Utrecht gesymboliseerd door zonnepanelen die bestemd zijn voor de zusterstad León in Nicaragua. Mede dankzij de Vriendschapsvereniging Utrecht-León en de milieupunten Oost en Noord-Oost is er ruim een ton opgehaald voor duurzame ontwikkeling in Los Barzones, een plattelandsgemeenschap binnen de gemeente León. Milieupunten zijn een tamelijk uniek Utrechts fenomeen. Buurtbewoners kunnen er terecht voor informatie en advies over milieuzaken, van huisvuil tot een auto delen. Ook fungeren de milieupunten als kristallisatiepunt voor acties in de wijk, in de stad en nu dus zelfs over de landsgrenzen heen.

Elektriciteit en water

'In León worden met het bijeengesprokkelde bedrag momenteel twintig woningen gebouwd en voorzien van zonnepanelen die elektriciteit leveren', vertelt Inge van de Klundert van de

gemeente Utrecht. Ook worden de woningen aangesloten op een kleinschalig distributienet voor drinkwater. Met behulp van zonne-energie wordt grondwater opgepompt, gezuiverd en gedistribueerd. Naast 'hardware' wordt ook geïnvesteerd in een training voor bewoners in ecologisch beheer en is er een leerprogramma voor technische scholen over zonne-energie.

Een vergelijkbaar project is enkele jaren geleden uitgevoerd in Clarisa Cárdenas, een buurtschap binnen León. Hier zijn zeventien woningen voorzien van zonnepanelen. Ook is er nu een tappunt voor drinkwater dat werkt op zonne-energie. Zes gezondheidsposten zijn voorzien van koelkasten op zonne-energie, voor de koeling van medicijnen en vaccins. Een bijkomend effect van de investeringen is dat het toerisme in de betreffende regio begint aan te trekken. Hierdoor kunnen de bewoners een nieuwe inkomstenbron aanboren.

In Clarisa Cárdenas, een buurtschap binnen León de stad waarmee Utrecht een stedenband onderhoudt, zijn woningen voorzien van zonnepanelen en is er een tappunt voor water.

In Los Barzones is nog geen centraal tappunt voor water.

